

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 52.

V Ljubljani, v soboto 21. decembra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po uavadni ceni.

Pridi, pridi Kralj miru!

Bliža se zopet dan miru. S tajnostno in nepremagljivo silo odmeva že 1900 let v srcih narodov oznanilo nebeških poslancev: „Mir ljudem na zemlji!“ Kako dobro de ta glas poštemim ljudem, ki so dobre volje! Trumoma hite na sveti večer v cerkev, kjer se v mogočno razsvetljenih prostorih praznuje prihod Kralja miru med narode. Hrepenenje se upokoji, mir se najde na svetem mestu v obnovljenju spomina na večno skrivnost ljubezni, v okrepitvi krščanskih čuvstev. Le hudobna srca teh blagih čuvstev ne poznajo. Hudobneži nimajo miru.

Dobri narod slovenski z dvojno silo hrepeni po miru. Mnogo je okusil že trpkih bojev v minulih stoletjih, z navdušenjem se je boril za križ in svobodo proti divjim dušmaninom, zato ga boli v dnu duše, da še ne more uživati sadu dolgih bojev, ampak se mora boriti za križ in svobodo proti domačim izdajicam, ki imajo tesno dotiko z liberalnimi tujci in hočejo pahniti našo ljubo domovino v mrak modernega paganstva. Kakor voditelji poživiljenih paganov pred Kristovim prihodom, tako hočejo tudi v naših dneh voditelji liberalne misli okužiti narod in zavesti ga proč od jedine rešilne cerkve v mlakužo strastij in sleparstev. Istih podlih sredstev se poslužujejo domači odpadniki od krščanske misli proti zvestim spoznavalcem večnih resnic, kakor so se jih posluževali poganski tirani proti prvim kristijanom. Laži, grožnje, tožbe, hinavsko dobrikanje, surova sila, sramotenje, vse jim je dobro. Ne prizanašajo niti cerkvenim obredom, niti verskim dogmam, niti papežu, niti škofom, niti duhovnom, niti menihom, niti nunam, in še celo svetnike vlačijo po svojem blatu. Kdaj pride Kralj miru?

Nekaj časa je nem in osupnjen stal slovenski narod proti temu divjaškemu počenjanju

liberalnih nasilnikov. Obupno je čakal, da bodo naskakovalci sami odnehali. Ko je pa spoznal, da sovragov predrznost narašča, da i v neznanosti ošabnosti že govore o popolni zmagi liberalstva in premaganju krščanstva, dvignil se je možato in začel si pomagati sam. Neštevilne organizacije v jedru naroda so čvrsti jezovi proti liberalni povodnji. Korakoma in večkrat tudi skokoma nazadujejo liberalci na vsej črti, odkar so značajni možje iz vseh stanov začeli spoznavati, da je vsa liberalna modrost le kup nemunih fraz in grdih psov, in tudi pogum je vzrastel v naših bojovníkih, da se več ne boje, kakor nekdanji, pasjeglavskih napadov po liberalnih listih. Širi se moč katoliškega časopisja, ki prodira s čelado resnice tudi v mesta, in sredi šentvidskega polja se že dviga krasna palača, ki bo trdno zavetje vede in krščanske kulture. Obnemogli se penijo nasprotniki, ker padajo v prah njihovi maliki, ko jim njihovi pristaši sami kličejo, da se izgubljajo postojanke, ko vidijo, da zmagonosno prihaja med narod Kralj miru.

Veseleč se tega preobrata, voščimo našim vrlim somišljenikom, ki so z vstrajnim delom in neustrašenim srcem največ pripomogli, da se bliža dan rešitve: Vesele božične praznike! Voljo naroda so začeli upoštevati že tudi na zakonodajnem mestu, da se nudi rešilna roka tudi masi naroda, kmetom trpinom, in ako se bo še nekaj časa delovalo z isto srčnostjo, kakor sedaj, zbežal bode zli duh, ki je hotel ugonobiti naš narod, ter sijajno bode vladal med nami Kralj miru. V srčnem hrepenenju, da hočemo po svojih močeh pospešiti njegov prihod, zahvalimo Boga, da se liberalcem še ni posrečilo podreti naših cerkv, in s kipečo pobožnostjo prosimo nebo v svetih praznikih, da se kmalu izpolni dobrega ljudstva želja: „Pridi, pridi Kralj miru!“

Naročajte katoliške časopise!

Leto 1901 gre proti zatonu. Kmalu bo treba naročati nove časopise. Marsikdo se povprašuje: kaj naj si naročim v novem letu? Na tako vprašanje ni težko odgovarjati. Naroči si poštene katoliške liste, kakoršni so pri nas „Slovenec“, „Slovenski List“, „Domoljub“ in ne izdaj vinarja za liberalne liste. Ako jih tudi zastoni pošljejo, vrni jih takoj! Vsak teden in razsoden človek mora vedeti, da je danšnes liberalno časopisje popolnoma v službi židovskega frama z onstva in da je namen njegov izpodkopati vso veljavo cerkve in duhovnikov. Saj samo povdarja, da je ves boj naperjen proti „klerikalizmu“, pod katerim umeva katoliško cerkev. Žid Lemmi je kot veliki mojster l. 1886. svojim ložnim bratom prostozidarjem izdal to povelje: „Duhovstvo moramo naslikati ljudstvu kot goljufno, ki čednost oznanjuje, pa jo sama ne pozna, ki uči nauk, ki ga sama ne veruje.“ Po tem navodilu delajo dosledno liberalni listi.

Dan na dan se pečajo liberalni listi z duhovniki. Ravna se po geslu: Udari pastirja in razkropile se bodo ovce. Kakor hitro zvedo o kaki obsodbi duhovnika, takoj ga obesijo „na pranger.“ A to jim ne zadostuje. Vsled poedinega slučaja kažejo na vse duhovnike: „Taki-le so farji!“ Ti liberalni listi hočejo biti torej čuvaji duhovščine. A najbolj čudno se nam dozdeva to, da ne vidijo napak in kozolcev, ki jih preobračajo njihovi lastni pristaši. In naj so ti še tako pohudnikani in oplantanjeni in naj se jih drži okoli ust še toliko ričeta, liberalni listi molče o njih — saj so v njih očeh vsi liberalci — poštenjaki. Če ne najdejo doma nikakega duhovnika, da bi ga pokazali ljudstvu, gredo ga iskat v druge države, tja v daljno Ameriko. Mislijo si: iz daljave se lahko laže. Čim dalje je navidezni kraj dogodka, tem lažje za urednika. „In-

Zvest do smrti.

Resnična dogodka iz življenja duhovnika.

Bilo je pred kakimi petintridesetimi leti. V mali ruski vasi Oratov v bližini Kijeva se je odpravljala katoliški duhovnik Koblilovic pozno zvečer z vso naglico od doma. Ogrnil je plašč visoko čez rame, odvihal do ušes ovratnik in potisnil pokrivalo globoko na oči, da se mu ni skoro prav nič videlo v obraz.

„Ali greste na sprehod?“ je vprašala stara postrežnica, „in tako pozno! Kam pa vendar, da bom vedela povedati, če bo kdo vprašal.“

„Jaz pridem kmalu nazaj“, je odgovoril še zelo mlad duhovnik precej vznemirjeno in razburjeno, „in ni treba nikomur vedeti, da sem sploh kam šel.“

S temi besedami je odprl vežna vrata.

„Gospod, vaše puške še vedno nisem našla, odkar je izginila s prejšnjega prostora, to sem vam hotela že prej povedati,“ je dejala stara postrežnica v skrbeh.

„Ah, kaj če puška, se bo že kje našla“, je dejal mladi duhovnik in izginil v temo.

Postrežnica je zaprla vežna vrata, potem pa odšla drsajočih korakov skozi kuhinjo v majhno stransko sobico, kjer je na postelji ležala stara ženica, mati duhovnikova. „Tako mi je tesno pri srcu“, pravi takoj, „danes se bo gotovo kaj posebnega prigodilo.“

„Gotovo je zopet kaka oseba obolela sredi ruskih žizmatikov in sin ji je šel tajno delit poslednjo tolažbo“, pravi mati. „Saj veš, kako preganjajo ruski uradniki nas katoličane; ko bodeš gotova s svojim delom, pridi semkaj, da zmolivi skupaj rožni venec za mojega sina.“

Mladi župnik je korakal med tem proti gozdu. Tam ga je čakal skrit voz, na katerega se je vsedel. V bližini večje vasi se je voz ustavil, župnik je izstopil in se podal proti veliki hiši. Tu se je vršil ganljiv prizor. V razsvetljeni, toda skrbno zaprti in zagrnjeni sobi se je vršil krst novorojenčka. Oče in sorodniki so klečali v polkrogu in pobožno molili. Ko je mladi duhovnik podelil zakrament sv. krsta, je izvršil še vpeljevanje pri materi, potem pa se je zopet odpravljala domov.

„Tisočkratna zahvala, častiti gospod,“ je dejal oče, očitno ruski višji uradnik, „vi ste nam storili veliko uslugo.“

„Samo, če nas ne bo kdo izdal!“ je dejal duhovnik.

„To se ne more zgoditi. Moj Ivan je molčec in noč je temna. Vas pa prosim, častiti gospod, da me ne izdaste. Veste pač, da izgubim takoj službo in kruh, kakor hitro bi izvedela vlada, da sem katolik, vrhutega pa bi bil še občutno kaznovan. Prosim vas, molčite in mislite na mojih šest otrok!“

Duhovnik pa je dejal: „Niti treba ni, da vam to še posebno obljubljam, saj se že tako razume samo po sebi. Da bode pa brez skrbi, zato vam zastavlja svojo duhovsko besedo.“

Četrto ure pozneje je zopet drdral voziček tja v temno noč. Duhovniku je postajalo čudno pri srcu. Vedno ga je nekaj priganjalo in opominjalo k molitvi. Prav razločno mu je ukazovala notranjščina: „Moli, da boš premagal!“ Pred očmi mu je vstajala Kristusova podoba pod težo križa omagujoč, ki mu je klicala: „Ako hočeš postati moj učenec, se moraš zatajevati do zadnjega, celega se moraš zatajevati do zadnjega, celega se moraš žrtvovati zame, zato pa te bom obilo nagradil!“

In tesneje je stisnil mladi duhovnik jagode rožnega venca in ustnice so se mu gibale. Ob robu gozda so se sani zopet ustavile. Duhovnik je izstopil in se podal po ovinku do svojega stanovanja.

Tu pa mu je prišla naproti njegova stara strežnica vsa objokana in prestrašena: „O, gospod župnik, kako dolgo čakamo že na vas! Ekonomu Petrova so našli ustreljenega —“

„Mojega stričnika?“ — je zavpil duhovnik ves prestrašen.

„Da, tega!“ je potrdila služkinja, potem pa je po majhnem odmoru nadaljevala: „Da, umorili so ga. Vam so hoteli to sporočiti. Pomožni organist je bil tukaj gotovo dvanajstkrat in tudi

teligenca" pa s slastjo požira to berilo in z največjim veseljem podpira gmotno liberalni švindl.

Bravec, ki vedno prebira liberalne liste, izgublja polagoma ljubezen do krščanstva, spoštovanje do duhovske gosposke, in na zadnje postane gotovo v verskih rečeh malomaren, brezbrizen, ako ne brezverec. Resničnih vzgledov nam ne manjka. Skrajni čas je, da se vzdramiš, slovensko ljudstvo! Vrzi od sebe liberalno časopisje in naroči poštene katoliške liste, ki se bore z resnico za resnico. Vsak naj bode v tem oziru agitator. Zahtevajte po gostilnah katoliške liste, pogledajte svoj denar, predno ga daste liberalnim krčmarjem in trgovcem, saj so oni naši nasprotniki. Ne poslušajte torej ljudi, kojim so liberalni listi „evangelij“ in ne imejte z njimi nikakega prijateljstva, kajti komur so dražji liberalni listi, kakor resnica, ta ni vreden vašega zaupanja. Na delo torej za krščansko časopisje! —r.

Po volčjih stopinjah.

„Naše listy“, organ krščansko-socijalne stranke češkoslovenske se spominjajo K. H. Wolfa v naslednjih besedah: „Ni ga več v parlamentu! Gako se je glasila pretresljiva vest dne 30. novembra, ki je bila objavljena po raznih listih. Kdo bi se bil predrznil kdaj trditi, da se bo ta diktator avstrijskega parlamenta, pod katerim se je celo vklonil minister-prémier, ko se je ponižno podal z njim v dvo boj, tako hitro zgubil iz pozorišča in sicer s tako sramoto.“

Mi smo le pričakovali, ker vemo iz zgodovine, da vsak reformator, ki samooblastno cerkev in njene naprave napada, sramotno konča, ker praviloma je tak lažiapostol že sam na sebi npravno propalo bitje.

Revno so končali v npravnem oziru pseudo-reformatorji Luter, Cvingli in Calvin, revno je končal starokatolik Rouge, s sramoto je šel nedavno v grob obrekovalc katol. cerkve in sv. Alfonza znani Grasman, ki je bil kot 80letni stavec tožen nenravnosti.

Kaj da je Wolfa nagnilo, da se je umaknil javnemu delovanju, se različno piše in govori. Berlinski časopis „Vorwärts“ pravi v št. 280., da je bil glavni vzrok — prešestvo. Mi ne vemo, ali je tako v resnici; vemo pa, da je Wolf jako rad obrekoval katoliške duhovnike in jim sumljivo nečastne stvari podtikaval in klical, da je glavna naloga mož, braniti svoje žene pred katoliškimi duhovniki, — pa glejte volka v ovčjem oblačilu! Wolf je bil, ki se je najsravnoljiveje izražal o celibatu. Wolf je bil, ki je zakonski stan povzdigoval kot edino sredstvo, da se zabranijo npravni prestopki in glejte! —

Lepo vlogo igra pri tej aferi glasilo socijalistov „Arbeiter Zeitung“. Priznava sicer, kaj da

je Wolf naredil, toda zagovarja ga. Bil je baje „neumni slučaj“ — „strastna nesramnost“, pri kateri se je Wolf spodtaknil, in katera ostaja navadno brez kazni! V tem „slučajnem prestopku“ je obseženo ravno toliko krivde, kakor nesreče. Ni čuda, da ta organ socijalistov govori v judovskem pomenu, in sicer po talmardističkih načelih: bodi nesramnež, kakor hočeš, le glej, da ne boš zasačen; ako si zasačen, potem je to — nesreča. Wolf je tudi sicer imel čudne nazore o zakonski zvestobi in prešestvo mu je bilo nekaj častnega.

In ta človek je šel. Pride nazaj? Ne ve se, ali ne bo zopet izvoljen. Ako se pa vrne, bo Kajnovno znamenje na njegovem čelu in to znamenje ne bo mogla tudi njegova predrznost zbrisati. Med tem bo vodil klub Vsenemcev znani Schönerer, bivši posestnik hiše z bordelom. In taki ljudje vpijejo „proč od Rima“ in skušajo odstraniti moralo sv. Alfonza, najbrže zato, ker ta morala obsoja nenravnosti. Take Alfonzove morale ti ljudje ne morejo potrebovati; oni hočejo imeti moralo Wolfijansko in ker take Rim ne dopušča, zato proč od Rima. — Tedaj proč od Rima, po volčjih stopinjah... Kaj bodo neki rekli tisti, ki jih je Wolf napravil, da so odpadli in ki so mu verjeli, kakor evangeliju? Kdo bo še imel korajžo iti za njim proč od Rima?

Katoliška cerkev v Avstriji ima o padcu Wolfovem veliko zadoščenje, ki zopet potrjuje, da odstopa vsak napadalec sv. cerkve sramotno iz pozorišča, cerkev pa prihaja iz vsakega boja čista in zmagoslavna!

Izvirni dopisi.

Iz Kamnika, 16. decembra. Dne 15. decembra se je vršila v tukajšnji frančiškanski cerkvi slovesnost, katere ne pomnijo Kamničani. Presvetli knezoškof Anton Bonaventura je tega dne posvetil v mašnika frančiškanska klerika oo. Vincencija Kunstelj in Pija Žankar. Dospel je presvetli knezoškof semkaj že v saboto zvečer. Akoravno je Presvetli že naprejšporočil da prihaja popolnoma privatno, so pokazali vendar le dobri Kamničani svojo udanost do Presvitlega s tem, da so slovesno razvetlili okna in ako smo videli prav, je le nad eno hišo kraljevala občudovanja vredna značilna temota. Da se bodo nad presrečnim sprejemom Presvitlega spodtikali nekateri, smo pričakovali, da se bo pa kdo spodtikal v „Slov. Narodu“ celo nad „srebrrom obrobjenimi strežaji in kočijazi“ to je prekosilo tudi našo najbujejšo fantazijo!

Da razsvetljenim našim liberalcem „sprejem ob mistični razvetljavi“ ni bil vseč, se ne čudimo, saj njim, zlasti pa učenemu dopisniku „S. Naroda“ veljajo besede, katere je zapisal v davni preteklosti

v svojem evangeliju sv. Janez: „So bolj ljubili temo ko luč, zakaj njih dela so bila huda“ (Jan. 3, 19.). Čudimo pa se, da je ta udanost do Presvitlega tolikanj bodla naše razsvetljene liberalce, izmed katerih si je eden blagovolil dati duška v „Slov. Narodu“, kateri tarna in jadikuje o moralni in socijalni gnjilobi, kot zvesti papiga nedosegljivega dr. Tavčarja, kateri je nedavno parliral o duševni inferiornosti našega naroda.

Gospod dopisniče! — Brigajte se za „unete ovčice in čile konjice“ nikar pa ne brskajte preveč po „moralni in socijalni gnjilobi“ kajti drugače vtegnete tudi vi zopet dobiti nahod, pred katerim bi bili v svoji skrbljivosti tako radi zavarovali Presvitlega. Da, vi cenjeni veščak dobe carice Katarine, vtegnete dobiti nahod in sicer tako silen in tako hud, da bote še mnogo hujše kihali in se vsekovali kakor tedaj, ko ob priliki izvolitve sedajnega mestnega župana „dobri katoliški narod“ ni pripravil „pristine, prostovoljne in iz src vdanih ovčic prišedše ovacije“. Da, vi utegnate dobiti nahod, da vam vsa zdravila tukajšnje — sicer izvrstne lekarne — prav nič ne bodo pomagala.

Ordinacije se je vdeležilo lepo število duhovnikov in ogromno število vernega ljudstva, med katerim smo — vsaj med podučljivim govorom Presvitlega — zapazili tudi g. župana Močnika v povzdigo slovesnosti pazljivo videli stati v cerkvi. — V svojem govoru je razložil Presvetli obred mašnikovega posvečevanja in povedal je tudi, zakaj da je prišel v Kamnik. Prvič zato, ker želi sv. cerkev, da se mašnikovo posvečevanje vrši očitno pred ljudstvom v cerkvi, drugič pa za to, da pokaže svojo ljubezen do frančiškanskega reda, kateri se je vedno trudil in se še trudi za pravi blagor krščanstva.

V nedeljo 22. decembra bota imela novoposvečenca nove maše in sicer P. Vincencij v frančiškanski cerkvi. Razsvetljenim našim liberalcem, zlasti dopisniku „Slov. Naroda“ pa povemo zaupno na uho, da mu bo pridigal oni, kateri vam za Presvitlim morda najbolj leži v želodcu, namreč preč. g. dekan Koblar. Očistite in osnažite si tedaj gospodje svoja kosmata liberalna ušesa in potem pridite v nedeljo z osnaženimi ušesi poslušat g. dekana Koblarja, morda dobite zopet nahod in osekovali se bote morda še bolj in slabo vam bo morda tudi še bolj prihajalo, kakor med govorom Presvitlega.

Drugi posvečevanec P. Pij obhaja istega dne novo mašo v svoji rojstni vasi v Trzinu.

Iz Idrije, 11. dec. Tako tedaj! Srečno smo prijadrali do hlač! Zadnja „Jenakopravnost“ piše: „Gotovo je laž, da bi bil krojač Kobal vedno katoliškega prepričanja, ker do zadnjic še nikdar ni volil klerikalno. Za vašo stranko ga je pridobil le g. katehet, ker je v to svrhu tik pred volitvijo naročil pri njemu nove — hlače!“

več drugih, jaz sem jim zatrjevala, da vas ni doma.

„Ali je Petrov še kaj živel, ko so ga našli?“

„Ne več“, je odgovorila strežnica, „bil je že mrtev!“

„V božjem imenu! Pustite me sedaj samega!“

Po teh besedah se je podal župnik po stopnjicah v prvo nadstropje. Kmalu potem je odbila ura eno po polnoči in duhovnik je zaspal.

Ko pa se je župnik zopet vzbudil, — komaj je bila ena ura potekla, je zagledal tik svoje postelje ruskega policijskega uradnika in par oboroženih kozakov.

„Vi ste aretirani“, je dejal prvi, „vstanite!“

Ko so ga privedli do preiskovalnega sodnika, je izvedel ubogi župnik, da je zaprt, ker je obdolžen umora svojega sorodnika Pietрова. Puško risanico, župnikovo last, so našli v zakristiji, cev je bila še črna od dima in tega ni mogel niti sam župnik tajiti.

„Kako je prišla puška v cerkev? — Kako iz vaše sobe? — Kdo jo je vzel? — Kdo jo je izstrelil?“ — na vsa ta vprašanja ni znal duhovnik drugače odgovoriti, kakor „jaz ne vem.“ To pa ni zadostovalo sodišču.

Nadalje pa so ga tudi vprašali, če ima sum na koga, da bi bil to izvršil.

Župnik pa je vprašal: „Kdo je zvrnil sum name, kdo je našel puško in kdo je naznanil da pojdite po puško v zakristijo?“

Ker ni dobil na to nič odgovora, je rekel: „Ker nečem nedolžnemu povzročati zadrege, bom torej zamolčal misel, ki se mi je vzbudila ravno kar in — kar bi bilo v resnici prestrašno!“

Preiskovalni sodnik se je dvignil in je vprašal z močnim in sigurnim glasom: „Gospod župnik, ali priznate sedaj, da ste umorili Pietрова?“

Tudi župnik se je dvignil mirno in dostojanstveno, pogledal uradnika odprto in jasno v oči ter dejal: „Bog vé, da tega jaz nisem izvršil, da sem popolnoma nedolžen.“

„Ali se pa niste sprli s Pietrovim?“ — je vprašal nadalje uradnik.

„Jaz sem bil zoper to močitev in sem moji stričnici odgovarjal, češ, da bo nesrečna v zakonu, kar se je obistinilo.“

„Vi torej tajite, da bi bili Pietрова umorili?“

„Jaz ga nisem umoril!“

„Dobro, kje pa ste bili v onem času, ko se je izvršil umor?“

„Bil sem — bil — tega vam ne morem povedati!“ — je dejal konečno.

„Ali ste bili doma?“

„Ne!“

„Ali hodite ob tem času ven?“

„Ne, — razven, kadar me kliče poklic.“

„Ali ste imeli kak tak opravek? Torej ne!“

Jaz vas vprašam še enkrat: kje ste bili ob času umora, gospod župnik? Ali mi morete s pričami

dokazati svojo odsotnost? Ako morete to storiti potem ste oproščeni!“

Župnik pa je rekel: „Jaz sem navzlic temu nedolžen! Ako pa Bog dopusti, sem pripravljen tudi po nedolžnem trpeti.“

„Vi ste morilec!“ — je dejal glasno uradnik, — „vi, in nihče drugi!“ — Odpeljite ga nazaj v ječo!“

Nekaj dni pozneje so se odprla nenadoma vrata ječe in vstopil je pomožni organist in državni učitelj onega kraja, kjer je služboval župnik. Duhovnik ga je začudeno pogledal.

Zakaj je prišel ravno ta človek k njemu. Višji ruski uradnik ga je prestavil v Oratov prav zato, da bi grenil župniku življenje, kar je pomožni organist tudi storil. Na vse mogoče načine je ščuval zoper dobrega gospoda in ga je poskušal tudi pri ruski vladi počrniti. Sedaj pa je prišel ves potr v ječo in se je takoj vrgel na kolena.

„Častiti gospod!“ je začel in sklepal roke, „o, pomagajte mi, da zadobim zopet svoj dušni mir nazaj! Spovejte me!“

Skoro eno uro je trajala spoved. In potem so se vrata zopet odprla in bled in prepaden je izstopil organist. Pred ječo pa je še enkrat postal in se ozrl nazaj s škodoželjnim pogledom ter mrmral: „Sedaj ima zavezana usta in jaz sem varen!“

Kako ste fini! Tudi hlače so pri liberalcih politične važnosti. Mar mislite, da posnemamo liberalce. Resničnega na vsej trditvi ni drugega, nego da naročuje katehet sploh vse krojaško delo pri imenovanem mojstru, kakor je tudi res, da tedaj ni naročil nobenih hlač. Znano pa nam je o dveh imenitnih liberalcih v Idriji, da sta nekaj dni pred volitvijo šla k nekemu obrtniku naše stranke, za katerega se sicer nikdar ne zmenita ter naročila čepici, pa tudi sama prišla po isti, ker prvokrat slučajno nista dobila glasovnice v roke. Vkljub temu čepicma je mož ostal naš, kakor prej imenovani mojster, dasi ni delal hlač za g. kateheta. Ker pa smo že tako daleč, govorimo pa še naprej! Krojač Kobal ob zadnji državnozborni volitvi ni volil ne katoliško ne liberalno, ker niti v imeniku ni bil, ne plačuje namreč zadostno davka. Sedaj pa ste ga vpisali. Zakaj, ne vemo. Toliko pa nam je znano, da se je s 1. majnikom preselil v hišo liberalnega podžupana Šepetavca.

Prav tako nam ni težko pojasniti „Arkovega vlaka“. „Jednakopravnost“ presoja v zadnji številki novi pravilnik c. kr. rudnika. Vrinila pa se je čudna pomota. List govori v uvodnem članku „Usodni dan — veselja“ o odpravljenju žita in drv ter obsoja ta ukrep, kakor sta ga že preje obsodila „Slovenec“ in „Slovenski List“. Člankar v „Jednakopravnosti“ pravi, da bi moral delavec nadomestiti drva s premogom, katerega bi bilo treba pa še le dovažati. Tu piše „Jednakopravnost“ doslovno: „A ker „Arkov vlak“ nikdar ne bo pripihal v Idrijo, da bi pripeljal premog, bo kurjava grozovito draga postala.“

Kako je zalagatelj Dragotin Lapajne mogel neki to pomoto prezreti? Torej tako ste se trudili letos za železnico, da niti ne veste več, kdo je vzel na rame breme, da pripravi Idriji železnico! Mi smo že izpočetka trdili, da je železnica le pesek v oči volivcem — no, sedaj pa sami liberalci to potrjujejo. Kadar je prišlo do kake volitve, liberalci so vedno trdili in dokazovali, kako se trudijo za železnico. Deputacija je bila na Dunaju, lani pred državnozbornimi volitvami ste napravili ogled, kako bi zvezali Vrhniko z Idrijo (lovili ste Vrhničane in Idričane — a zadnji vam niso več verjeli), pripeljali ste v Idrijo inženirja in dr. Majarona, naposled sta vzela župana ljubljanski Hribar in idrijski Lapajne še koncesijo za trasiranje železnice iz Vrhniko v Idrijo, dasi je župan Lapajne zatrjeval preje, kako je minister Wittek vnet za zvezo Sv. Lucija-Idrija. Končno je župan Lapajne vstavil se pod št. 34 v proračunu za leto 1901. idrijske občine med izdatke 6000 kron za načrte železnice, ki naj bi zvezala Idrijo z zunanjim svetom.

Gospodje, najsi je tudi Arko izvoljen poslancem, za katerega smo agitirali z vašimi praz-

nimi obljubami, delajte le naprej, volitev je v tem oziru brez pomena, ne, izvolitev je še pomembnejša, ker so ravno naše stranke poslanci neprenehoma povdarjali, kako zapuščeni smo Notranjci v našem kotu glede komunikacije. Ker smo že blizu novega leta 1902, upamo, da v kratkem razpoložite železnične načrte, za katere ste napravili preudarka šest tisoč kron. Le na dan z vašim delom na občinske stroške! Konzorcij Lapajnetov et Cie. za železnico že lahko zopet prijadra na dan — saj bodo drugo leto občinske volitve.

Vsaj s svojimi občeukoristnimi dejanji pridite na dan, ko o klerikalcih trdovratno le molčite. Poročate, da je politično društvo „Jednakopravnost“ kar brzojavno naprosilo poslanca dr. Ferjančiča za pojasnilo in posredovanje vsled novega plačilnega pravilnika. Istotako mu je, kot pravite, poslala mestna občina soglasno sprejeto resolucijo, s katero se zahteva odprava grabelj. In gospod svetnik ni bil gluha, podal je takoj nujen predlog, poročate. — Prav! Da je pa stavil poslanec Povše v proračunskem odseku več tozadevnih vprašanj, na kojih nekatera je minister že odgovarjal, da sta bila poslanec Povše in dr. Žitnik v istih zadevah osebno že pri dotičnem referentu, tega ne poročate. Umevno samo po sebi, delavec naj ne zve, da so klerikalci marljivo, ko se gre za delavske ustanove. No, pa saj zadostuje, da se list imenuje „Jednakopravnost“.

Pa saj ne smete biti odkritosrčni! Saj pišete, da „nerazsodno ljudstvo kar trumoma prihaja“ v klerikalni tabor že zdaj, kaj pa še le, ako bi poročalo liberalno naše trobilo, da se klerikalni poslanci gibljejo za Idrijo! Gospod Arko, čestitamo Vam! Doslej je pisala „Jednakopravnost“ dosledno, da ste prišli v deželni zbor le potom kompromisov in drugih mahinacij — sedaj priznava isti list odkrito, da ste zastopnik ljudstva, ki se kar trumoma oprijemlje načel, katera Vi zastopate. Pa pravijo klerikalci, da so liberalci zaslepljeni in da jim ni mogoče resnice povedati! Glejte, tu so se sami izpovedali! Seveda se tolažijo naši naprednjaki s tem, češ, da je naše ljudstvo „nerazsodno“. Čudo vendar! Ko je to ljudstvo nad deset let hlapčevalo liberalcem, tedaj je bilo „razsodno“, sedaj pa, ko je razsodilo, da naprednjaki niso prijatelji delavskih stanov, postalo je pa kar v hipu „nerazsodno!“ Zapomni si torej, delavec: Da boš veljal pri liberalcih za „razsodnega“ moža, ponižno poslušaj, kaj Ti poreko razni liberalni Dragotini in Tineti, čitaj marljivo „Jednakopravnost“, verjemi vse in ravnaj se po teh naukih — le misli in razsojaj ne sam ničesar, sicer pripadaš nerazsodnim trumam!

Politični pregled.

Vsenemški moralisti. Znano je bravcem „Slov. Lista“, da hočejo Vsenemci v državnem zboru biti čuvaji morale. Po ušesih nam doni glas bivšega poslanca Wolfa, ki je kričal, da duhovniki pohujšujejo v spovednicah katoliške žene. In glejte! ni bilo dolgo po tem, ko je moral „čednostni“ Wolf odložiti državnozborni in deželnozborni mandat, ker ni čuval žene svojega prijatelja, profesor Seidlna, ampak se je na nedovoljen način z njo pečal. „Slov. Narod“ je o njem zmolčal vse to, o dr. Šusteršiču pa piše dan na dan zato, ker dela za ljudstvo. Drugi vsenemški moralist je poslanec Herzog. O njem piše socijalistični list „Arbeiter Zeitung“ to le: 1. Herzog je svojega prijatelja in dobrotnika Follerja po krivici denunciral pri državnem pravdnistvu radi razžaljenja Velikanstva. 2. Herzog je svojo zapeljano nevesto popustil in jo naznanil državnemu pravdnistvu radi pregrešnega dejanja. 3. Ko se je hotela od njega zapuščena nevesta drugje omožiti, jo je obrekoval pri stariših ženina. 4. Herzog je svojemu bivšemu prijatelju grozil, da ga bo naznanil radi razžaljenja umrle cesarice Elizabete, ako ga ne neha napadati. Res je „Slov. Narod“ tudi o teh dejanjih molčal, saj je Herzog liberallec, torej pošteni. Tretji junak je znani Franko Stein. Nedavno so zborovali socijalni demokratje v Gradcu. Pritoževali so se, da jim hočejo nemški nacionalci prevzeti delavstvo. To gibanje med delavci vodi znani kričar Stein. Po mnenju socijalistov pa ta poslanec ni tako nevaren, ker vedo povedati menda mnogih „lepih“ dogodkov iz njegovega življenja na Češkem. Nekdo izmed voditeljev — tako poroča „Grazer Volksblatt“ — se je izrazil, da govori le radi tega žaljivo o tem poslancu, ker ve, da se ne bo upal tožiti, ker se mu lahko marsikaj dokaže, česar še ni javno znano! — Ta zadnji poslanec je žalil nečuvstvo našega vrlega poslanca dr. Šusteršiča in se ogreval za slovenske liberalce pri zadnji vseučiliški debati. — Glejte, taki so vsenemški poslanci v pravi luči, in s temi glasujejo slovenski liberalci v državnem zboru!

Lahom hoče naša država utrakvizirati vseučilišče v Inomostu. Italijanska univerza v Trstu se ne ustanovi. Ako se Lahom utrakvizira vseučilišče v Inomostu, mora se Slovencem utrakvizirati vseučilišče v Gradcu.

Avstrijski katoliški škofje so izdali meseca novembra krasen pastirski list, v kojem obsojajo državi in cerkvi nevarno gibanje „proč od Rima“ ter liberalno časopisje. O tem pravijo dobesedno: „Jako nevaren sovražnik vere je slab, neverški tisk. Zato se varujte njega in njegovih škodljivih proizvodov. Imejte in podpirajte katoliške liste in časopise, in ne trpite v svojih hišah in

Duhovnik pa je ječal v svoji celici. Zakril si je obraz z rokami in jokalo in zdihoval.

„Ne moja volja, marveč Tvoja volja naj se zgodi!“ je šepetal in poklekalo udano. „Daj mi milost k temu, kar mi ukazuješ in ukaži kar mi hočeš!“

* * *

Šest tednov pozneje se je vršila obravnava. Župnik ni hotel povedati, kje je bil v kritičnem času in ravno tako ne, če ima koga na sumu umora. On je samo poudarjal svojo nedolžnost, — zaman. Vse je govorilo za njegovo krivdo. Sodišče ga je spoznalo krivim umora in ga je obsodilo na dosmrtno prisilno delo v si-birske rudokope.

„Božja volja se zgodi!“ je končal udano duhovnik, „po mukah in težavah življenja pride večnost in ta mi bo prinesla pravičnosti. Do tedaj pa bodem trpel z božjo pomočjo v sramoti in bolečinah.“

Ubogi duhovnik se je zgrudil nezavesten na tla. Nekaj dni pozneje so mu sporočili, da je umrla njegova mamica. Da je umrla njegova mamica, je sprejel z največjo mirnostjo. „Sedaj vsaj ve da sem nedolžen.“

Nakaj tednov pozneje je korakala dolga vrsta kaznjencev v Sibirijo. Bili so uklenjeni

po dva in dva. Nekdanji župnik iz Oratova je bil tudi med njimi. Na nekem visokem griču se je še enkrat ozrl nazaj na domače gore in je globoko vzdihnil; v bližini jezdeč kozak pa ga je sunil s sulico in ves sprevod se je pomikal naprej.

* * *

Dvajset let je preteklo po opisanem dogodku.

V vasi Oratov župnikuje že zdavnaj drug duhovnik. Organist je bil še tukaj, toda bolehen in slaboten. Njegova žena, udova po umorjenem Pietrovu, katero je kmalu po umoru vzel, je hodila vedno pogosteje v cerkev, kjer je dolgo klečala in molila.

In tam v sosednji vasi, v hiši onega uradnika, kojega nekdanja krščenka se je bila razvila v bujno dekletce, je vladala velika žalost. Iz zaprte podstrešne sobe so prihajali zdaj pa zdaj glasovi blaznega človeka. Neka ženska je kričala nerazložno o krstu otroka, o katoliškem duhovniku in o ortodoksnem papežu.

„Uboga mati“, je vzdihovala o takih prilikah blede hčerka ter prosila očeta, da bo smela iti v samostan, kjer bode izprosila zdravja za svojo mamo. In sivolasi oče je dejal: „da“ ter zlezal še bolj v gube. Trpel je že dvajset let

pod težo zavesti, da trpi radi njegove molčečnosti oni duhovnik po nedolžnem.

Nekega poznega večera pa je nesel novi župnik v Oratovu zadnjo popotnico umirajočemu organistu. Ko je bilo sv. opravilo končano, je želel organist, naj pride več ljudi v sobo, da ima važno skrivnost na srcu, katero bi rad povedal.

To se je zgodilo.

In organist je priznal, da je vstrelil kmeta Pietrova, da bi vzel njegovo vdovo, da je obdolžil duhovnika, da se mu je potem izpovedal, samo, da mu je usta zavezal. Pristavil pa je še: „Vedel sem, da duhovnik rajši umre kot hudodelec, nego pa bi izdal spovedno skrivnost in — nisem se motil. Bog bodi milostljiv moji duši!“

Malo pozneje je umrl.

Takoj se je začela nova obravnava in župnik iz Oratova je bil oproščen. Ko je čez več dni dospelo pisanje v Sibirijo, je mignil naduradnik z rameni: „Prepozno, — je umrl že pred štirimi leti. Škoda, ves čas je bil miren in je vedno molil.“

Nebo je bogatejše za enega svetnika in sv. cerkev za eno spričevalo na čast zakramentu sv. spovedi.

družinah spisov in listov, ki zanašajo strup ne- vere in nenravnosti v neizkušena srca." — Uva- žujte, Slovenci, te besede naslednikov apostolov in ravnajte se v bodoče po njih, zlasti sedaj ob novem letu, ko se pošilja naročnina za časnike!

Klofač v stiski. Znani razgrajac v držav- nem zboru Klofač je prenehal z izdajanjem svo- jega glasila „Češka Demokracija“. Nedavno so zaplenili njegove dijete, da se je z njimi po- ravnal dolg „Češke Demokracije.“ Ob tej nezgodi je Klofač postal bolj molčeč.

Deželni zbor. S cesarskim patentom so sklicani deželni zbori: Zgornje-Avstrijski Solno- graški, Moravski, Šlezijški, Goriški aa 27. dec., Češki, Gališki in Štajerski na 28. dec., Nižje- Avstrijski in Kranjski na 30. dec. Sklicani niso torej: Bukovinski, Dalmatinski, Istrski, Koroški Tirolski, Tržaški in Predarlški.

Protí anarhizmu vlade pripravljajo od- ločne korake.

Bavareí proti „Los von Rom“. S Štajer- skega je prišel te dni na Bavarsko agitovat za „Proč od Rima“ protestanski vikar Schaudinger Bavarska vlada mu je nastope prepovedala. Tako na Bavarskem. In v Avstriji?

Kako lažejo liberalni listi. Nemška ljudska stranka je imela shod na Dunaju, ki je bil pa razgnan. Znani židovski list „Arbeiter Ztg“ prinaša govor nemškega poslanca Voelkna, ki je kritikoval krščanskosocialno stranko du- najsko, osobito dunajskega župana dr. Luegerja. Nazadnje pravi ta list, da so navzoči burno odobrili govor poslanca. — Toda glejte debelo laž. Omenjeni poslanec niti govoril ni na shodu. Najbrže je dal svoj govor že naprej vredniku dotičnega lista, ki ga je lepo natisnil in tako napravil grozovito — blamažo. Tako „farbajo“ liberalni listi svoje brave.

Sljajen katoliški shod se je vršil v Ulmu na Virtemberskem. Vdeležilo se ga je nad 30.000 oseb raznih stanov. 34 posebnih vlakov je pri- peljalo vdeležence; naenkrat so se vršila zboro- vanja v 15 krajih. Katoliški možje so na shodu protestirali proti novemu kulturnemu boju, ki se pojavlja v gibanju: proč od Rima, protestirali so nadalje proti obrekovanju in zasramovanju, ka- tero izvršujejo gotovi brezvestneži proti katoli- čanom, naši sveti cerkvi, redovnikom, duhov- nikom in celo svetnikom. Toplo so priporočali govorniki, naj se krepko deluje za organizacijo katoliških učiteljev in za razširjanje katoliških listov. Malo virtembersko kraljestvo, kjer imajo večino protestantje, ima zelo razširjene katoliške časopise, tako ima n. pr. katoliški nedeljski list 72.000 naročnikov. — Naj bi se učili tudi mi od teh katoliških mož zavednosti in jih posnemali v vrlem delovanju.

Protestanski pastori kaj radi prihajajo zadnji čas iz Pruske v Avstrijo oznanjevat „čisti evangelij“. Mnogo koristneje bi bilo, ako bi doma storili svojo dolžnost. V Berlinu je vsako leto več tisoč otrok nekrščenih, poleg tega je v mestnem občinskem odboru 115 židovsko libe- jalnih in socialno demokratičnih svetnikov. Pri zadnjih volitvah so v tretjem razredu dobili socialisti 33.425 glasov, dotično so meščanske stranke vjele le 8926 glasov. To bi bilo dovolj posla za pastore, naše kraje pa naj puste v miru.

Volivna pravica za ženske. Na Norveškem so za občinske volitve tudi ženske dobile vo- livno pravico. Prva taka volitev se je vršila te dni v Kristaniji, glavnem mestu Norvegije. Ženske volitve so s svojimi kandidati toliko dosegle, da so bili poraženi liberalci in radikalci. Izgubili so skoro vse mandate. V glavnem mestu je izgubila levica ravno polovico mandata. Izmej 84 obč. odbornikov jih imajo sedaj kon- servativci 47, radikalci 16 in soc. demokratje 14 sedežev.

Na Francoskem nadaljujejo framasoni svoje delo proti katoliški cerkvi. V trgu Vigan so ne- davno kljub protestu župana, učitelja in ljudstva pobrali sv. razpelo iz šole, katero pohajajo iz- ključno katoliški otroci. Župan se je pritožil do prefekta in šolskega nadzornika. Izdal je oklic na razburjeno ljudstvo, v kojem pravi: „Pomirite se, te nasilnosti bodo prešle, pridoro nalik hudo- urnikom, a zopet zginejo; kmalu bodele imeli zopet znamenje sv. križa v naši šoli.“ — Počasi se bo tudi na Francoskem zdanilo in prisijala

bo boljša zarja katoliški cerkvi in verskemu življenju!

Pokvarjenost francoske mladine se, kakor izjavljajo francoski sodniki, grozno množi. Kr- šćanstvo so pregnali iz šol, sedaj dozorevajo sadovi boja proti križu. Moderna šola sama še ne vzgoji človeka. Ogromna večina hudodelcev na Francoskem je „izobražena“. Na 78 neizobra- ženih morivcev pride 218 „izobraženih“ morivcev ki so imeli vzgojo moderne šole. Pri nravnih edlektih je razmerje 214 proti 610, pri tatvini 411 proti 1216. Šola brez vere ima take vspehe!

Katoliška kultura. Listi poročajo o blago- slovjenem delovanju belgijskih katoliških misi- jonov v Avstraliji. Kaj bodo pač rekli liberalci, ki psujejo katoličane, da so nasprotni izobrazbi, ako jim povemo, da so ti misijoni v Avstraliji ustanovili 106 šol in 83 cerkva. Vrste katolikov vsak dan naraščajo. Kdor s pametjo primerja to veličastno delo katoliške kulture z liberalno po- surovelostjo, ta bode pač drugače cenil katoli- čanstvo, nego ga pa cenijo nekateri prismojeni ljudje okolu liberalnih prvakov.

Vojna v Južni Afriki. Kakor javljajo naj- novejše vesti, se je Krüger zopet odločno izjavil proti temu, da bi Buri vsprejeli autonomijo; on zahteva marveč popolno neodvisnost. Direktni odposlanci z bojišča so naznanili Krügerju, da ima Botha pod svojim poveljništvom še 24.000 mož, ki so dobro preskrbljeni z vsem potrebnim. Ako je to resnično, potem morajo biti lažnjive vse one angleške vesti, ki poročajo dan za dne- vom, koliko Burov so Angleži že vjeli. Kajti, če bi bila vsa ta poročila resnična, Burov sploh ne bi bilo več na bojnem polju. V koncentra- cijskih taborih je umrlo meseca oktobra 3156 belokožcev, v novembru pa 2807, od katerih je bilo polovico otrok. Od junija do novembra je umrlo 12.451 belokožcev, med temi 10.130 otrok. V koncentracijskih taborih se nahaja sedaj 77.194 belokožcev.

Domače novice.

„Slovenski List“ bode tudi prihodnje leto izhajal v obliki, v kakeršni je izšel danes. Iz- dajali bomo odslej „Slovenski List“ na osmih straneh za dosedanje ceno. Tako se gradivo pomnoži vsak teden za dve strani, kar bode gotovo ljubo gg. naročnikom. Za pra- vico in resnico stal bode „Slovenski List“ ne- vstrašen, neomejan. Odkrival bode liberalne sleparije in branil načela, v katerih je edini spas tudi našega meščanstva. „Slov. List“ ostane zvest branitelj našega ljudstva proti naklepom židovskega liberalizma. Vestno bode zabeleževal gibanje in pojave mej Slovenci, Slovani in dru- gimi narodi, v kar prosi vstrajne pomoči cenjenih gg. dopisnikov. Hvala jim za do- sedanji trud, a veselilo nas bode, ako se njihove vrste pomnože z novimi somišljeniki — dopisniki. „Slovenski List“ bodi teden- ski pregled našega gibanja! Poleg dobrih temeljitih člankov, skrbeli bomo, da vsaka številka prinese zanimiv podlistek in da vsaka številka tudi našemu delavstvu prinese. „Glasnik“, kar nam bo sedaj lahko, ker se je obseg lista povečal. Najnovejše v „Slovenskem Listu“ je pa „Obrtniški vestnik“, katerega uredništvo bo popolnoma samostojno pod vodstvom iskušenega obrtnika, načelnika ljub- ljanske okrajne bolniške blagajne gosp. Ivana Kregarja. V tem delu bodo obrtniki lahko razpravljali svoje mnoge težave in se borili za prospeh svojega stanu. Pričakujemo tudi za ta del obilne podpore od vseh strani domovine, vsaj se je z otvoritvijo tega oddelka gg. obrt- nikom izpolnila davna želja. Pridobili smo tudi večše sotrudnike, ki bodo tudi našemu kme- tištvu razpravljali poučne stvari. Pod zastavo „Slovenskega Lista“ kličemo torej vse poštene Slovence. Odprti so predali našega lista vsem poštenim ljudem. Tatu, kakor pri „Narodu“, ni- mammo ne v uredništvu, ne mej sotrudniki. Naša zastava je neomadeževana, ona je stara zastava, pod katero so si priborili Slovenci vspehov, slavna Janez Bleiweisova zastava: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Pričakujemo torej, da z ozirom na dobro stvar, za katero se nesebično bori „Slovenski List“, ostanejo

našemu listu zvesti vsi dosedanje nje- govi prijatelji naročniki in da naši somišljeniki sedaj pred novim letom odločno sto- pijo na delo, da si list pridobi mnogo novih naročnikov. Današnjemu listu smo priložili poštne nakaznice, po katerih naj se nam blagovoli dopo- slati naročnina. Somišljeniki na delo za pošteno stvar! Pripravite „Slovenskemu Listu“ vesel Božič in radostno novo leto!

„Narodove“ neumuosti. Čem bolj se bliža konec leta, tem bolj tlači „Narod“ gorostasne nemunosti v svoje predale. Saj dobro ve. da so budalosti edino primerna krma za liberalce. „Narod“ bi poginil, ako bi pisal logično. Za danes podajemo le nekoliko vzgledov napredne modrosti. 1. Ker je „Slovenec“ priobčil imena gostilničarjev in kavarnarjev, ki so naročeni na „Slovenca“, piše „Narod“: „Slovenec“ se je pro- stovoljno osmešil. Kavarne in gostilne so naro- čene na tiste liste, ki jih gostje žele, ogromna večina vseh čitajočih gostov je pa liberalna ne le v Ljubljani, nego tudi po deželi. Ko bi ti kavarnarji in gostilničarji, ki so naročeni na kake liste, morali živeti od zaslužka, ki jim ga ga dajo klerikalci, bi v par tednih vsi skupaj zmurnili. — Na to le dvoje vprašanj: Ali niso tedaj klerikalni listi dobri, ker jih liberalni go- spodje splošno žele? Ali niso liberalci pijanci ali pa vsaj čvrsti pivci, ker sami napolnjujejo gostilne? — 2. „Narodov“ novonemški dopisnik z „dežele“ pravi: Že več let pišemo v naših glasilih o tem, da treba veleposestva, ki več ži- veti ne morejo, spraviti v roke kmetov, kleri- kalni agrarci so bili tiho! — In vender so tihi klerikalni agrarci že več veleposestev spravili v roke kmetov, liberalci, ki neslanóže več let pišejo, pa še nobenega ne, pa ga tudi ne bodo, ker so nemška veleposestva zadnja za- slomba njihove protinarodne politike. — 3. „Male agitacije bi bilo treba in občina bi bila dala (za Stičino) 170 tisoč.“ — Ali menijo liberalci, da občine po 170 tisoč na cesti pobirajo. To bi lahko kupili liberalni advokati, ne pa uboge občine. Čemu pa sami ne agitirajo pri občinah, ako menijo, da so dovolj trdne? Ako bi storili z uspehom ta korak, bi vsaj nekaj dobrega sto- rili za narod, za-se pa tudi, ker bi jim ekspensari ne ušli, plačani od slovenskih kmetov, ali, kakor Slanc piše: „teh dobrih oslov“.

Dr. Šusteršičev shod v „Katol. Domu“. Mnogo nad 400 mož se je zbralo v tukajšnjem „Kat. Domu“ preteklo nedeljo poslušat poročilo državnega poslanca dr. Šusteršiča. Volivci so dr. Šusteršiču prirejali srčne ovacije. Govor drž. poslanca prinašamo v prilogi. Shod je pričal, da liberalno hujskanje ni dr. Šusteršiču izneverilo nobenega volivca, ampak, da vsi stojimo kot en mož za vzornodelavnim svojim poslancem. So- glasno in z burnimi dolgotrajnimi „Živijo“ klici je po govoru državnega poslanca sprejel shod naslednjo resolucijo: Volivci dr. Šusteršičevi izrekajo svojemu poslancu po- polno zaupanje in zahvalo za njegovo delovanje. Zahvaljujejo ga za njegov nastop v debati o vseučilišču in odločno zavračajo liberalne napade na njegovo osebo, kakor tudi, da se je v to vprašanje iz gole strasti zaneslo strankarstvo, ki je vsej akciji samo škodovalo. Čim bolj bodo liberalci napadali dr. Šusteršiča, tem ožje bomo katoliško narodni in krščansko soci- jalni volivci združeni z njim. Na adresu dr. Tavčarjevo pa je shod sprejel soglasno naslednjo resolucijo: Najodločneje protestiramo proti govoru dr. Tavčarja v državnem zboru. Njegovo trditev o „inferiornosti“ slovenskega naroda zavračamo kot grdo neresnico. Dr. Tavčar nima nobene pravice govoriti o slovenskem ljudstvu, ker dela proti njegovim koristim. Hkrati zavračamo napade dr. Tavčarjeve na katoliško cerkev. Če hoče dr. Tavčar kaj refor- mirati, naj počedi v vrstah svoje lastne stranke!

„Slovenski centrum“ svojemu načelniku. „Slovenski centrum“ je imel sejo, v kateri je klub soglasno izrazil svojemu načelniku dr. Šu- steršiču najtoplejšo zahvalo za njegov stvarni in odločni nastop povodom razprave o jugoslo- vanskem vseučilišču in obenem najodločneje za-

vrnil neosnovane, vsak parlamentarizem zasmejujoče, osebno svobodo govora kratoče, nečuvne napade na njegovo osebo.

Naši poslanci v državnem zboru. Ni ga skoro dneva, da bi se kak naš poslanec ne potegnil za svoje volivce bodisi v kakem odseku ali pa v seji državne zbornice. Posebno odlikoval se je te dni poslanec Povše. Zbornica mu je dala v roke referat o kmetijskih zadrukah, kar je g. Povše spretno na podlagi bogatega svojega znanja rešil in žel zahvalo poslancev raznih strank, kmetijski odsek pa mu je na predlog načelnika grofa Zedwitza soglasno izrazil zahvalo in pripoznanje. Bil je torej slovenski katoliško narodni poslanec, ki se je na ta način odlikoval v zbornici, na kar smo pač lahko ponosni. Ako se primerja tako delo naših poslancev z liberalnimi poslanci, tedaj ostane za liberalne poslance le — pomilovanje. Kjer ni prave sposobnosti, tudi pravega dela biti ne more.

Med ljubljanskimi uradniki se že več dni vstrajno govori, da postane dež. predsednik baron Hein — naučni minister.

Tajna seja v ljubljanskem obč. svetu. Dobili smo v roke zapisnik neke tajne seje, v kateri se je razpravljalo o prostituciji v Ljubljani. Da se spozna mnenje župana Hribarja, zapisnik priobčujemo. Nek občinski svetnik je interpelliral župana, kaki nagibi so vodili magistrat, oziroma mestno policijo, da se je dalo zagotovilo tolerance za javno hišo za prostitucijo. Župan odgovarja, da tacega zagotovila policija ni dala temveč vzela otvoritev te hiše le na znanje. Tudi občinski svet ne zadene radi tega nobena krivda, kajti župan prevzame vso dotično odgovornost nase, in tudi vé, kaj mu bo ukreniti, ako bi se godilo pohujšanje. Sicer je pa iz zdravstvenih ozirov taka hiša potrebna.

Usoda dr. Matija Hudnika. Dr. Matija Hudnik v Ljubljani je liberalen odvetnik in kot tak je bil nedavno radi svojega odvetniškega poslovanja — obsojen. V isti seji v kateri se je hotel župan bahati s sodbo nad „Slovenec“, moral je tudi poročati, da je občinsko svetovalstvo ljubljansko odložil dr. Matija Hudnik, tisti mož, ki je bil poročevalec v obč. svetu o tožbi proti „Slovencu“ in ki je bil najbolj „razžaljen“.

Jesenice na Gorenjskem. Zaupni shod ni ostal brez uspeha. Poslal se je na ministersvo Protest zoper dosedanje ravnanje in prošnja, naj se to ozira na domače voznike in delavce. Samo občine Jesenice, Dovje, Kor. Bela, Breznica postavijo lahko 300 parov vozne živine. Temu pozivu se je odzvala večina gorenjskih občin in so isto storile. Čast in hvala jim! Ker je na podlagi tega storil korake pri ministerstvu naš vrli poslanec g. Pogačnik, je bil pred tednom zopet tu stavbeni svetnik železniskega ministerstva. To pot so ga pa možje dobili. 15 mož ga je čakalo celo dopoldne pri županstvu. Pri dveurnem zaslišanju so se mu natanko pojasnile vse razmere, o katerih je bil od podjetja napačno podučen. Upamo, da ta odločen nastop naših mož ne bo brez uspeha, in da se bo ministerstvo pri stalni oddaji del oziralo na njihove zahteve in odstranilo poljskega žida tje, od koder je prišel, ker mi ga ne maramo, pa je.

Kako je Kokalj iz Kranja zastopal v Trstu slovenske interese. V nedeljo je imela v Trstu zborovanje zveza okrajnih bolniških blagajn. Na zborovanju je bilo 18 slovenskih oziroma hrvatskih odposlancev, 8 pa laških, torej so imeli Slovenci pav pošteno večino. Na dnevnem redu je bila tudi neka jako važna stvar. Blagajna v laškem Tržiču (Monfalcone) je tako srečno — dogospodarila, da si ne ve več pomagati drugače, nego da je prosila zvezo za brezobrestno posojilo 4000 gld.! Lahki so bili seveda za to, da se prošnji ustreže. Tu pa se je dogodilo nekaj neodpušnega, možnega le pri nas Slovenceh in ob naših razoranih razmerah, ko smo zgubili že vsaki smisel za svojo korist in za potrebo obrambe. Dvignil se je namreč zastopnik bolniške blagajne v Kranju liberalni Kokalj in se je v „imenu humanitete“ pridružil želji Lahov! Ljubljanski odposlanci našega misljenja so po vsej pravici oporekali taki humaniteti, češ: kako prihajajo

druge aktivne, ker racionalno vodjene blagajne do tega, da bodo morale prispevati, radi tega, ker je neka blagajna slabo gospodarila! Izjavili so torej, naj se blagajni v Tržiču dovoli le 2000 gld. posojila in proti primernim obrestim. Ta predlog pa je padel, ker je liberalna slovenska skupina glasovala z Italijani! Tako postopanje se nam kaže v tem grši luči, ko so se zastopniki vseh slovenskih in hrvatskih blagajn Primorja izjavili za stališče ljubljanskih odposlancev. Ali so se morali Lahi smežati! Ne s šibami, ampak s škorpijoni naj bi nas topli drugorodci in vladni zistem, ker bi potem vendar morda prišli do spoznanja, kam nas dovajajo naše razmere, in pa do usmiljenja do lastnega naroda in njegovih interesov! Ali bode „Gorenjec“ kaj pohvalil Kokalja in njegovo pamet?

Zagrebsko vseučilišče — odprto Slovincem. Vesela vest prihaja z Dunaja. Pravosodni minister je v principu že priznal veljavnost izpitov zagrebskega vseučilišča tudi za tostransko državno polovico. Tako bode Slovincem odprta ipot na zagrebsko vseučilišče in ker se ohranimo le v najožji zvezi s Hrvati, smo s tem vspehom vseučiliškega gibanja lahko zelo zadovoljni.

„Gorenjec“ grozi v svoji zadnji številki, da bo prinesel kot prilogo govor, ki ga je imel dr. Tavčar v državnem zboru, ko je sramotil slovensko ljudstvo. Prav tako! Ljudje vas bodo vsaj spoznali, le poskrbite jim govor dohtarjev, mi bomo poskrbeli za — komentar. — Zadnji „Gorenjec“ po stari navadi obira zopet gg. ravnatelja Hubada, dekana Koblarja in tovarnarja Pavšlarja. Dober tek, g. Pirc! Le tako naprej! Povemo Vam, da ti gospodje prav lahko prebavajo „Gorenjčeve“ puhle zabavljice in pogrete fraze in da se za nje toliko brigajo, kot za lanski sneg.

Novoletne karte za — „Südmarko“ krožijo po slovenskih deželah. Ali bi ne mogla „Družba sv. Cirila in Metoda“ izdati primernih novoletnih razglednic? Gotovo bi imela dobiček

Krščansko misleče učiteljstvo bode imelo dne 29. in 30. t. m. sestanek v Ljubljani. Dne 29. dec. ob 8. uri zvečer bode zabavni večer v veliki dvorani „Kat. Doma“, dne 30. t. pa bode glavno zborovanje v veliki dvorani „Katoliškega Doma“ in občni zbor „Slomškove zveze“.

Še v grobu ne puste človeka pri miru. Nedavno je v Gorici umrl g. prof. Andrej Kragelj. Po pogrebni slavnosti v Gorici so prepeljali njegovo truplo k sv. Luciji na Mostu, kjer počiva sedaj na domačem pokopališču, slovenski narod pa po pravici žaluje za njim, kakor za ednem najboljših sinov, kajti vzgojil mu je v šoli lepo število talentov in jim položil temelj za boljšo bodočnost. Ljudje okoli „Soče“ in „Slovenskega Naroda“ pa se še zadnji hip niso mogli vzdržati, da so zasadili svoje strupene kremplje v svežo gomilo Kragljevo. Dočim ga je „Soča“, ko je bival doma pri sv. Luciji smrtno bolan, še zadnje ure brutalno napadala, drznila se je v hinavskem poročilu o njegovi smrti blatiti njegovo ime še v gomili, češ, da je bil „klerikalni agitator“ in odpadnik od „liberalne stranke“. „Slov. Narod“ pa pravi, da ne ve, kako je zašel v klerikalni tabor. Ti napredni „gospodje“ smatrajo že vsacega človeka za klerikalca, kateri ne more odobravati njihove zlodejske gonje proti duhovščini in njihove politike zmerjenja in častikraje ter njihove nazore. In ker je profesor Kragelj kakor sploh vsak pošten in značajan človek obrnil hrbet liberalni tolpi, zato ga še po smrti zmerjajo s klerikalcem.

Praški slovenski visokošolci so dali po zobeht tistim par liberalnim dunajskim visokošolcem, ki so s svojo predrznostjo arogantno se zaleteli v poslance. Praški slovenski vseučiliščniki so podali izjavo, v kateri izjavljajo, da nikakor ne morejo soglašati z izjavami, ki so jih dne 8. t. m. priobčili dunajski slovenski akademiki. Ne samo, da kaže celi pot, po kojem je prišlo do teh izjav, strankarske namene. — slovensko dijaštvo v Pragi tudi ne more sprejeti oblike, v kateri dunajski njegovi tovariši kritikujejo slovenske poslance. (Slede podpisi.) — Nam se le čudno zdi, zakaj „Edinost“, ki je tako hitela s priobčenjem izjave dunajskih

domišljavih liberalčkov te izjave ni takoj natisnila. Ali je čutila, da je udarjena tudi njena neumnost, ali pa hoče se, po končanih isterskih volitvah zopet na znani način kazati svojo — pristranost.

Prizor pri izpraševanju. Znani Vinko Žan, vulgo Maček, ki misli v svoji učenosti, da se ga mora vse bati — ki je mislil letos, da bo ukrotil in ugnal vse gorjanske klerikalce — je hotel tudi pri velikonočnem izpraševanju prodajati svojo liberalno modrost. Vsajal se je posebno zoper škofove zavode, — češ to bo „fabrika za volilne agitatorje“ (glej „Slov. Narod“) — pa je vendar dal zanje. Ta veleučeni mož je bil vprašan 7 darov sv. duha — pa jih ni znal. S težavo in s pomočjo družih je prišel skoz. Ko je povedal sedmega: dar strahu božjega, tedaj ga poboža njegov sosed: „No, vidiš, ljubi Maček, tega tebi manjka“. In ljubi Maček je vtihnil. Možje pa so se muzali.

Velike vojaške vaje v Istri. Prihodnje leto se bodo vršile velike vojaške vaje v Istri in sicer ob morski obali ter bo sodelovala tudi mornarica. Vaj se udleži vse vojaštvo, kar ga spada k III. voju (Gradec) in kar ga je pod vojnim zapovedništvom v Zagrebu in v Zadru.

Umrl je jezuit Slovenec o. Franc Sajovic. Pred nekaj dnevi je bil ljubeznivi gospod predstavljen v Travnik v Bosno, kjer ga je doletela nenadna smrt. Rojen je bil l. 1834. v Št. Juriju pri Kranju. N. v. p!

Trgovinske zbornice. Vse trgovinske zbornice se razpuste te dni. Nove volitve vanje se bodo vršile meseca februarja ali marca.

Slovenska zmaga. Pri občinskih volitvah v St. Vidu niže Ptuja so Slovenci zmagali.

Kap je zadela na levo stran č. g. župnika Novaka v Žalini.

Moško pevsko društvo „Kranj“ priredi na sv. Štefana dan v prostorih g. Sajeveca (Hotel: Nova pošta) veselico s sledečim vspehom: 1. Petje. Pele se bodo pesmi: a) G. Ipavic „V mraku“, b) A. Nedved (Zvezna), c) A. Foerster „Sarafan“, d) G. Rihar „Savica“ (poje kvartet), e) D. g. Ipavic „Slovenec“, f) H. Sattner „Pogled v nedolžno oko“, g) A. Foerster „Napitnica“. 2. Srečolov in 3. Prosta zabava. Vstopnina 60 h. Začetek točno ob 8 uri. Ker po dolgem odmoru zopet enkrat nastopi imenovano društvo se je nadejati obilne udeležbe.

Nadučitelj Žirovnik v Gorjah je preteklo nedeljo odložil svojo zadnjo službo, ki jo je še imel v naših domačih društvih. Za bralnim, gasilnim društvom, za zadrugo in hranilnico — je popustil slednjič tudi blagajništvo v kmetijski podružnici. Zakaj, dobro vemo, pa ne povemo.

Propadli so liberalci pri občinskih volitvah v Šturji na Vipavskem v vseh treh razredih. Zmagali so sijajno možje krščanskega prepričanja. Mi gremo naprej in liberalcev je — strah.

Drobne novice. Mestna hranilnica ljubljanska si zgradi svoje poslopje na Bernardovem posestvu v Prešernovih ulicah, ki se o tej priliki primerno regulirajo. — Potres so 17. t. m. občutili na raznih krajih Štajerske in Hrvatske. Posebno hudi so bili potresni sunki v Zagrebu, kjer je palo s hiš mnogo dimnikov in so se rušili okrasni hiš. Tudi nekaj stropov je popokalo. — Elektrarno ustanove na desnem savskem bregu nasproti žel. postaje v Zagorju za razsvetljavo Zagorja, Trbovelj, Hrastrnika in ondodnih podjetij. — Zadušila sta se Andrej vulgo Brezan in njegova žena v Predosljih v dimu, ki ga je povzročila tleča oleka pri peči. Poginilo je tudi 10 kokoši in en maček. — Cigan Held pride pred novomeške porotnike v mesecu marcu. — Onega 34 let starega Franciča, ki je na Dolenjskem svojo ženo ustrelil in potem iz novomeških zaporov pobegnil, so prijeli v Ameriki radi raznih sleparstev ter so ga v spremstvu detektivov poslali nazaj v Evropo, kjer pride pred novomeške porotnike. — V Ukvah na Koroskem je 16. t. m. vlak obtičal v snegu. — Iz Trsta se je preselil na Dunaj Etbin Kristan. — V Ustji se je osnovalo „Katoliško izobraževalno društvo“. — Pri Sv. Trojici na Štajarskem je orožnik prijel kmečko hčer Marijo Postrusnek iz Selišč, ki se je potepala okolu. Orožniku je obstala, da je tekom petih let umorila tri svoje nezakonske otroke, katere je zakopala v nekem gozdu pri Ljutomeru.

Obrtni vestnik.

Urejuje Ivan Kregar.

Slovenskim obrtnikom. Na prošnjo nekatereh obrtnikov, udeleženih pri „obrnem shodu“ dne 8. decembra v Ljubljani, je „Slovenski List“ nam drage volje odstopil del svojih prostorov in nam dal za „Obrtni vestnik“ popolnoma proste roke. Vabimo Vas torej gg. obrtniki, da se „Obrtnega vestnika“ na svojo korist obilno poslužujete in ga širite med svojimi sovrstniki. Ako bode veliko zanimanje za „Obrtni vestnik“, utegne se razširiti v poseben list. Priporočamo gg. dopisnikom, da svoje dopise po nepotrebnem ne raztegujejo, saj se tudi v kratkih besedah da povedati veliko. Obrtniki, združimo se okoli „Obrtnega vestnika“ v obrambo našega stanu! Dopisi namenjeni za „Obrtni vestnik“ naj se pošljejo naravnost na urednika „Obrtnega vestnika“ Ivana Kregarja, Poljanska cesta št. 8 v Ljubljani, Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo, Uredništvo „Obrtnega vestnika“.

Najnovejša konkurenca kovačem. Pred kratkim so se posvetovali člani-kovači tukajšnje kovinske zadruge, kako odpomoči najnovejši konkurenci, katero dela živinozdravniški kovač v topničarski vojašnici. Sklenilo se je uložiti pritožbo na obrtno gosposko in ta naj poskrbi pri kornem poveljstvu, da se stvar ustavi in prepove omenjenemu živinozdravniškemu kovaču izvrševati obrt, ker nima za to pravice. Tako je prav, vsaka stroka naj pazi, kje se izvršuje kako zakotno delo, posebno pri ljudeh, kakor so živinozdravni kovači. Vsi ti so podčastniki in dobro plačani z denarjem — davkoplačevalcev.

Boj milijonarjev za kruh. Konkurenca, katera divja v Ameriki, presega že vse meje. Pregovor pravi: „Ako se dva prepirata, smeje se tretji.“ Ta tretji je sedaj — prebivalstvo Novega Jorka. V tem mestu ustanovila se je podjetniška družba (trust) s kapitalom 3 milijonov dolarjev. Namen te družbe je, monopolizirati pekovo obrt. S tem se uničijo vsi pekovski mojstri in podjetja Novega Jorka. Kakor hitro kaka taka družba to doseže, potem lahko dela ceno kruhu kakor ji drago. Nekaj mojstrov in podjetnikov sprejela je družba kot družbenike, nabavila si je najnovejše stroje, kateri hitro izdelujejo kruh. Delavskih moči se tako za 50 odstotkov manj potrebuje nego v navadnih pekarnah. Vendar imate dve manjši poprej obsoječi družbi, katere ta velika družba ni hotela vsprejeti kot družbenike, pogum in napovedale ste konkurenčni družbi boj s tem, da oddajata svoje izdelke ceneje. Oglasil pa se je tudi pekovski milijonar Kroker ter izjavil, da hoče „en cent“ ceneje prodajati kruh prebivalstvu Novega Jorka, nego vse družbe. Ko pa se je izvedelo, kaj namerava pekovski milijonar Kroker, takoj se je oglasila družba, ki izdeluje biskut in ta hoče prebivalstvo Novega osrečiti s tem, da daje kruh brezplačno, da tako privede ljudstvo na okus svojih izdelkov. Kaj bodo sedaj družbe in pekovski milijonar storili, se ne ve, vendar ceneje ne morejo prodajati, lahko pa vsakemu odjemalcu še nekoliko doplačajo, ko pride po kruh in gotovo bo uspeh na njihovi strani.

Konkurenca čevljarški obrti. V Ameriki snujejo za vsako stroko kapitalistične družbe, katere zlože skupaj velikanske svoje denarja in s tem prisilijo manjše, da pristopijo k tej družbi, ako pa tega ni mogoče, morajo si poiskati drugod zaslužka. Gotovo je, kjer koli se taka družba (trust) ustanovi, da v kratkem času izgine procvitajoča obrt. Ni pa dovolj, da te kapitalistične družbe bijejo boj izvršujoč konkurenco ne samo v Ameriki, marveč hočejo tak boj raznesti tudi v Evropo. Na Dunaju ima že neka ameriška čevljarška družba najeto prodajalno in potrebno osobe. V kratkem bomo slišali po kaki ceni se bodo prodajala obušala. Da bo to občuten udarec za dunajske čevljarje se razume. V Monakovem že imajo to „srečo“. V tem mestu ima filialko neka ameriška družba, ki obstoji iz samih židov. Ime upravitelja te filialke je Samuel Knoblauch iz Tarnova v Galiciji. Ime kaže, da je sin „izvoljenega ljudstva“. Reklamo

napravljajo velikansko, vabijo pa ljudstvo v prodajalnice na sledeč način: Vsak kdor vstopi v prodajalno prvi, dvajseti, pedeseti, sedemdeseti in stoti izbere in dobi obušala — brezplačno. Radi tega izkoriščevanja in umazane konkurence moral je pred kratkem upravitelj pred sodišče, a ondi se je izvil s tem, da je obdolžil prodajalko, katero je najel, da mu v prodajalni prodaja, češ, ta se je izmislila to „vabljenje“. Obravnava se je preložila, ker dotične prodajalke ni bilo pri obravnavi navzoče.

Obrtni red v državnem zboru. Kakor znano, so se obrtniki vedno pritoževali, da smejo razni agentni in prekupci vsakovrstno blago prodajati od hiše do hiše, od vasi do vasi. Zahtevali so, da se v tem oziru §§ 59. in 60. obrtnega reda zboljšata. To je poslanska zbornica storila, kakor je že svoj čas poročal „Slovenski List“, a gosposka zbornica z vsemi premembami ni bila zadovoljna. Tako so v gosposki zbornici zopet vsprejeli v zakon, da smejo ženske — in to velja osobito za Dunaj, cvetice prodajati po raznih kavarnah, zabaviščih in ulicah. Dalje je gosposka zbornica v zakonu določila, da smejo poljske in gozdne pridelke in izdelke ne le producentje, ampak tudi opravičeni trgovci prodajati. Da se stvar ne zavleče, je predlagal poročevalec Weisskirchner, naj zbornica vsprejme zakon v smislu sklepa gosposke zbornice. To se je tudi zgodilo po velikem hrupu in prepiru mej soc. demokrati in antisemiti. Zbornica pa je vsprejela tudi dve resoluciji. V prvi izraža zbornica prepričanje, da so v § 60. navedeni „opravičeni trgovci“ le tisti, ki imajo od obrtne oblasti posebno dovoljenje. V tem oziru naj vlada obrtnim oblastvom da potrebna navodila. V drugi resoluciji se vlada pozivlja, da naj se vedno ozira na sklepe obč. zastopov, ako prepovedo prodajo določenih poljedelskih in gozdnih pridelkov in izdelkov. To velja osobito za Dunaj, kakor naglašajo antisemiti.

Koliko žrtvuje nižje avstrijski deželni zbor za varstvo malega obrta. Nobena kronovina naše države ni toliko v sedanjemu kakor tudi ne bo v prihodnjemu letu žrtvovala za prosep malega obrtnika nego Nižja Avstrija. Po predlogu deželnega odbora odobril je nižje avstrijski deželni zbor sledeče svote: za tekoče leto 50.000 kron in za leto 1902 100.000 kron za povzdigo in napredek obrtnije. Dalje je deželni zbor dovolil zadrugi zlatarjev za nabavo surovine 100.000 kron, za nabavo strojev, s katerimi se vlečejo palčice 6500 kron. 100.000 kron zadrugi izdelovalcev sodovice in ravno sedaj se dogovarja deželni odbor z zadrugo za nabavo surovine strugarjev in čevljarjev kako spečati odpadke. Pospeševanje obrti se pa s tem ne konča. Deželni odbor nižje avstrijski podpira zadružništvo povsodi in dela študije, kako odpomoči obrtnikom. Zlasti se trudi v tem oziru deželni odbornik Steiner, kateri je poročevalec v obrtnih stvareh. To je pač posnemanja vredno tudi našema deželnemu odboru. Priporočamo mu, da se prične intenzivno baviti kako odpomoči propadajočemu obrtnemu stanu na Kranjskem!

Izvrševanje sklepov „Obrtnega shoda“ Deputacija obrtnikov se je v petek dopoldne dne 13. decembra t. l. imenom „Obrtnega shoda“ ki se je vršil v Ljubljani, dne 8. t. m., poklonila merodajnim načelnikom tukajšnjih uradov ter jim tolmačila želje obrtnikov. V deputaciji so bili predsednik shoda g. Franchetti, podpredsednik g. Bizjak in tajnik g. Kregar. Deputacija se je najprej poklonila g. deželnemu predsedniku ekselenci baronu Heinu, kateremu je izročila resolucijo za vseučilišče v Ljubljani. G. dež. predsednik je deputacijo prijazno sprejel in se izjavil, da se slovensko vseučilišče v Ljubljani ne bo doseglo, pač pa bi se utegnilo doseči vseučilišče, na katerem bi bilo poleg nemških tudi nekaj slovenskih predavanj. To naj bi se povedalo ljudstvu. Deputacija je g. deželnemu predsedniku izročila tudi resolucije glede premembe obrtnega reda in obrtnega dela po kaznilnicah. Gosp. deželni predsednik je dejal, da bode te resolucije priporočilno odposlal na pristojna mesta. G. deželnemu glavarju Otonu pl. Deteli je deputacija izročila na shodu sprejeto resolucijo za

odpravo obrtnega dela v deželni prisilni delavnici. G. deželni glavar je deputaciji obljubil zadevo preiskati in je izrazil svojo naklonjenost označenim zahtevam obrtnikov. Deželni odbor je že prepovedal dež. uradnikom naročati obleko v dež. [prisilni delavnici. Nato se je poklonila deputacija g. dež. sodnemu predsedniku Levičniku ter mu izročila prošnjo, naj bi se odpravilo obrtno delo v kaznilnici na Žabjaku. Gosp. predsednik je dejal, da obrtno delo znaša na leto k večjemu 700—800 gld., dočim delo pri stavbinskih podjetjih donša 18.000 gld. na leto. Obljubil je, kolikor mogoče ozirati se na želje obrtnikov.

Obrtna svoboda in ljubljanski pek. Obrtna „svoboda“ poganja res čudne sadove. Ne da bi jim bilo treba položiti spričevala sposobnosti, otvorili bodo v Ljubljani v stari Nušakovi vojašnici g. Kantz in tovariši parno pekarno in čuje se, da ta „parna pekarna“ prične delovati že prihodnjo spomlad. Skrajni čas je, da se obrtni zakon spremeni v smislu obrtnega shoda kranjskih obrtnikov dne 8. decembra t. l. Zadnja številka „Slovenskega Lista“ je govor o premembi obrtnega zakona prinesla dobesedno, na kar še enkrat opozarjamo interesovane kroge. Pomoč obrtnika je nujno, nujno potrebna, kajti sicer je nevarnost, da par kapitalistov zamori celo vrsto obrtnikov davkoplačevalcev.

GLASNIK.

Nastop katoliško-narodnih poslancev za idrijske delavce.

Dunaj, 18. decembra 1901.

Danes so stopili katoliško-narodni poslanci dr. Šusteršič, Povše in dr. Žitnik do poljedelskega ministra barona Giovanellija, da mu v imenu „Slovenskega centra“ in slovenskega ljudstva predložijo želje idrijskega delavstva glede novega mezdnege in provizijskega normala, ter glede razmer različnih gozdnih delavcev.

Sporočili so ministru sledeče želje delavstva.

A. Želje rudarjev.

1. Žito naj še naprej tudi novim delavcem ostane kot sedaj.
2. Drva, katera gozdni erar daje brezplačno, naj še ostanejo.
3. Vsak delavec naj se vsakih pet let pomakne v višjo stopinjo, odnosno iz višje stopinje nižjega razreda v nižjo stopinjo višjega razreda.
4. V provizijo naj se všteje 30 delavnikov mesečno.
5. V provizijskem stanu že pred 1. jan. 1902 nahajajoče se osebe (provizionisti, vdove) naj dobivajo provizijo od novega leta naprej tudi po novem provizijskem normalu.

B. Želje gozdnih delavcev.

1. Stalnim delavcem naj se daje žito in drva kakor rudarjem.
2. Glede plače in provizije naj se uvrste v eno kategorijo z rudarji.
3. Nestalnim delavcem naj se plača zboljša na isto stopinjo z zunanjimi delavci rudnika, n. pr. tesarji.
4. Zavarujejo naj se za slučaj bolezni in nezgod.
5. Število stalnih gozdnih delavcev naj se izdatno poviša.
6. Gozdni erar naj vsa dela izvršuje v bodoče v lastni režiji in torej ne oddaja več dela zasebnim podjetnikom.
7. Vsekako naj se napravi za c. kr. gozdne delavce vsaj tak statut, kakršen velja za c. kr. gozdne delavce na Gor. Avstrijskem.

V imenu uvodom navedenih poslancev utemeljeval je dr. Šusteršič posamezne točke predstojajočih želja in izrekel, da se ne le ti trije poslanci, temuč ves klub in vse ljudstvo s temi zahtevami popolnoma strinja, ker so te zahteve vseskozi skromne in do pičice opravičene. Poslanci zahtevajo in uveljavljajo te

želje kot svoje lastne zahteve in prosijo Nj. Ekscelenco, naj jih dobrohotno uvažnje in svoj merodajni upljiv zastavi v izvršitev teh želja.

Minister je odgovoril, da bode predložene mu točke uvaževal z največjo dobrohotnostjo. Seveda ne more obljubiti, da bi se mogle vse zaželjene točke izvršiti. Tudi ne more za najbližnjo prihodnost sedaj, ker je po dolgotrajnih pogajanjih z delavci in finančnim ministerstvom izdelan novi mezdni in provizijski normal, ki stopi s 1. januarjem 1902 v veljavo, nič določenega obljubiti. Uvaževati pa hoče resno izražene želje in povdarjal je svoje simpatije do delavstva. Posebno je pa g. minister povdarjal res nujno potrebo, da se uredijo razmere gozdnih delavcev. Vrše se v tem pogledu že dalje časa pogajanja in minister upa, da pridejo kmalu do zaključka.

Vsi trije poslanci so potem še podrobneje v daljšem razgovoru razlagali g. ministru položaj delavstva in konečno še enkrat povdarjali, da so želje delavstva, rudarskega kakor gozdnega, njihove — poslancev — lastne zahteve in da pravica zahteva, da se tem željam ugoti. Minister je ponovil svojo odkritosrčno naklonjenost in s tem se je avdijenca končala.

Iz vsega je bilo videti, da se željam gozdnih delavcev v marsičem kmalu ustreže — glede rudarjev pa da se hoče počakati najprej učinek novega normala, posebno glede na težkoče, katere vsakemu zboljšanju razmer dela, kakor znano, finančno ministerstvo.

Poslanca dr. Šusteršič in dr. Žitnik bila sta v tej zadevi tudi pri rudarskem referentu dvornem svetniku Göbolnu. Le ta se je v nekaterih točkah podrobneje izrazil.

V obče se je postavil na stališče, da treba najprej počakati učinek novega normala.

Glede žita izrazil je, da gre sedanja tendenca ministerstva odločno na to, da se dobava naturalij odpravi. To se je, razun v Idriji, že povsod zgodilo. V Idriji bode pač do popolne odprave še dolgo trajalo, ker dosedanji rudarji dobijo žito kakor doslej, le novo vstopivšim se v denarju reluire.

Odprava naturalij se je povsod dobro obnesla; če tudi delavci v naprej tu pa tam niso bili zadovoljni — je vendar potem zavladala popolna zadovoljnost. Delavci so dobili denarni relutum. Ustanovili so si provizijanturna društva in sedaj dobivajo žito še ceneje, nego preje od erarja, t. j. od relutuma jim še preostaja.

Če hočejo delavci v Idriji ustanoviti tako provizijantno društvo za rž, pšenico in koruzo, bode jih ministerstvo izdatno podpiralo. Delo jim bode za prvi početek primeren predujem, eventualno do 40.000 kron proti odplačilu v prav majhnih obrokih. Nadalje jim odstopi erar vse svoje dosedanje tozadevne naprave, skladišče itd. brezplačno. To velja seve za slučaj, ko erar ne bode več dobavljal žita.

Kar se tiče uveljavljanja novega provizijskega normala za stare provizijoniste, udove itd. se da to izvršiti le potom cesarske milosti. Prizadete osebe, ki se pred 1. januarjem 1902 nahajajo v provizijskem stanju, naj vložijo skupno prošno do cesarja. Gosp. referent se bode po svojih močeh prizadeval za ugodno rešitev. V tem pogledu imamo že prejudic ravno v Idriji, kjer se je pred leti ravno tem potom dotični prošnji ustreglo.

Napram zahtevi naj se v proviziji vračuni 30 delavnih nočnih dni, izrazil je g. dvorni svetnik Göbel, da ta zahteva nasprotuje ne le pravilom bratovske skladnice, temuč tudi zakonu. Toraj se v tem oziru danes ne da nič spremeniti.

Omenjeno, bodi še konečno, da so katol. narodni poslanci dr. Šusteršič in tovariši v današnji seji poslanske zbornice vložili interpelacijo do poljedelskega ministra, v koji zahtevajo odpravo grabelj v Idriji, ki provzročajo toliko povodnji in škode.

Prav tem bodi omenjeno, da je vlada že pred 5 leti v budgetnem odseku odpravo teh

grabelj obljubila, kakor hitro bode nova cesta v Belce izdelana. Cesta je gotova — les se pa vendarle še vedno plovi in grablje so seve ostale. To pa za to, ker pridejo drva erarju dražje, če se morajo 1½ uro po cesti voziti, nego če se plovijo. Toraj za to, da si bogati gozdni erar nekaj grošev prištedi — naj bode idrijsko mesto vedno postavljeno nevarnosti preplavljenja? Prebivalstvo v njegovo imetje naj bode izpostavljeno vedni nevarnosti? Nadejamo se, da bode meisterstvo sedaj pred 5 leti dano obljubo vendar spolnilo in tiste nesrečne grablje — ki so v pravem pomenu besede „proklete grablje“ — odstranilo.

Delavske drobtine.

Izjava. Zadnji čas so se pričela v Ljubljani poleg javnih predavanj v „Katoliškem Domu“, še neka druga predavanja. Pri tej priliki se je po izvestnih noticah v časopisju pisalo, kakor bi imeli prireditelji teh poslednjih predavanj za slugo, da se je v Ljubljani pričelo s prirejanjem predavanj, dočim je neovržna resnica, da je „Slovenska krščanska socijalna zveza“ priredila dolgo vrsto javnih predavanj, predno se je izvestnim gospodom kaj o kakih predavanjih sanjalo. Zato „Slovenska kršč. soc. zveza“ odločno protestuje, da se trudapolno delovanje „Zveze“ na tak način hoče prezirati, da se niti ne omenja in da si gotova gospoda po krivici lasti prvenstvo. „Slovenska krščanska socijalna zveza“ bode nadaljevala z javnimi predavanji v istem smislu kakor doslej v zavesti, da je na pravem potu.

Javno predavanje. Preteklo sredo je zaključil lepo število javnih predavanj v „Katol. Domu“ za leto 1901 č. g. A. Plečnik. Razpravljal je o pokopavanju in sežiganju mrličev. Prihodnje javno predavanje bode prvo sredo po novem letu točno ob 1/8 uri zvečer v veliki dvorani „Kat. Doma“.

Iz Križa pri Tržiču se nam poroča, da je priredilo ondotno katoliško izobraževalno društvo v nedeljo dne 8. t. m. svoj zabavni večer, katerega se je udeležilo občinstvo zopet v obilnem številu. To pač jasno kaže, da društvo še ni zaspalo, kar so že nekateri nasprotniki raztrobili zlasti sedaj še ne bo zaspalo, ko se je jelo občinstvo bolj zanimati za društvo. Sedaj je društvo dobilo novo sobo v stari šoli, kjer se bode lažje razvijalo, ker je tik pri cerkvi. Sem lahko vsak pride vsako nedeljo in vsak praznik časopise prebirat, katerih ima društvo na razpolago sedem. Upamo, da so bili s tem zabavnim večerom zadovoljni občinstvo, kakor društvo. Zatorej kličemo: „Bog živi vrlo društvo“, da bi lepo napredovalo in se širilo. Želimo, da bi se izpolnila želja g. predsedniku, katero je izrekel pri tem večeru: Da bi po novem letu pridobil vsak ud vsaj še enega novega uda, da bi tako pri prihodnjem zabavnem večeru društvo nastopilo s podvojeno močjo!

V papirnici v Podgori so odpustili pretekli teden zopet 60 delavcev iz navadnega vzroka, da ni dela. Dalje je povedalo vodstvo, da tovarne za papir kakor one za celulozo zapre v kratkem za dobo nekaj tednov. Nekaterim odpuščenim delavcem hočejo glede na zimski čas pomagati s podporami.

Glavnim predsednikom katol. rokodelskih društev v Nemčiji, Avstro-Ogerski in Švici, je imenovan rektor č. g. Franc Schweitzer. Novi predsednik je bil rojen 6. septembra leta 1866 v Düsseldorfu.

Najnovejša Rotšildova bilanca. Ravnokar priobčujejo listi bilanco dunajske Rotšildove družine za mesec juni. Dunajski Rotšild izkazuje aktiv saldo: 11 milijard, 116 milijonov, 594 tisoč, 6 sto 72 kron 12 vin. Na leto pri 4 odstotkih donaša ta denar okolu 440 milijonov kron, na dan dohodka 1.200.000 kron, na uro 50.000 kron dohodka, na minuto 833 kron dohodka in na sekundo 13 kron dohodka. Liboralei teh velikanskih svot nočejo videti in puste Rotšildovo premoženje pri miru.

Boj jetiki napovedal je spodnjeavstrijski deželni odbor. V prihodnjem deželnozborskem zasedanju se bode stavil in tudi, o tem ni niti najmanjše dvombe, sprejel zakonski načrt, ki bode

sledeče točke obsejal: 1. Ljudski poduk o jetiki pričeti se mora že v šolah in se nadaljevati v poljudnih predavanjih. 2. Plivanje na tla se prepove v vseh javnih lokalih, železničnih vozovih, oskrbovalnih hišah, tovarnah in kaznilnicah. 3. Brezprašne ceste, nadzorovanje čiščenja preprog in pohištva. 4. Strogo nadzorstvo nezdravih stanovanj. 5. Temeljita preosnova statistike. 6. Zglaševalna dolžnost vsled jetike umrlih; prepoved prodajati obleko ranjkih, o katerih se le sumi, da je bila jetika vzrok smrti. 7. Za jetične bolnike posebne bolnice. 8. Za neozdravljive jetične bolnike ustanovitev posebnih zdravilnih zavodov. 9. Strogo nadzorstvo užitnin, zlasti mleka. 10. Nadzorovanje volitve poklica po obrtni oblasti. Slične naredbe umestne bi bile tudi pri nas, a pri nas nimamo kršč. soc. večine v dež. odboru, ki bi tako skrbeli za ljudstvo. V deželnem odboru vladajo pri nas liberalci, katerim ni dosti mar ljudstvo.

Kako skrbje slovenski liberalci za ljudstvo. Kranjska trgovska in obrtna zbornica ima liberalno večino in ta zbornica je na predlog g. Baumgartnerja izrekla se proti predlogu o zavarovanju privatnih uradnikov.

Gospodarske stvari.

Kmetijske zadruge.

I.

Kar so ptiču peruti, ribi plavuti, to je za kmečki in obrtniški stan trdna, splošna organizacija. V edinstvi je moč, z združenimi močmi morejo delavski stanovi braniti svoje koristi v neizprosni in krutem boju za svoj obstanek. Velikanska konkurenca in veliki kapital sta od dne do dne nevarnejša obstanku kmeta kakor tudi obrtnika. Mi živimo v času železnic, brzjava, telefona, naglih parnikov, strojev, sploh v dobi velikega napredka. Vse te iznajdbe človeškega duha pa si more izrabiti in izkoristiti le tisti, ki ima denar na razpolago. Kako naj si omisli obrtnik ali kmet razne stroje, s katerimi bi si olajšal, a tudi pospešil delo in znižal svoje stroške za izdelke in pridelke, ako ima prazne roke, ako se mu za pečjo oglašja lakota, pod oknom pa raste propota? Torej združiti je treba posamezne razdrobljene moči, da so močna armada, oborožena s samozavestjo, v boju za svoje pravice, v obrambi za svoje koristi.

Doslej so bili več ali manj organizovani ali združeni v zadrugah ali društvih že vsi stanovi, le kmečki stan je bil prepuščen samemu sebi. Bila so društva, kakor n. pr. razne družbe, kulturni sveti itd., ki so doslej delovala v prospeh in probujo kmečkega stanu, toda, koliko je kmetov, ki niso mogli ali hoteli biti člani raznih takih društev.

Zato so že leta in leta razni prijatelji kmečkega stanu, kakor zavednejši kmetje sami zahtevali, naj državni zbor sklene zakon, ki bode združil vse kmečke posestnike v zadruge. Skoraj deset let se je delal in koval tak zakon. Prejšnje vlade so petkrat predložile državnemu zboru načrt zakona, ali poslanska zbornica je vsak načrt zavrnila kot preobsežen ali kot pomanjkljiv in neumesten. Od leta 1897 do letošnje spomladi pa državni zbor vsled obstrukcije itak ničesar ni storil.

Letos je vlada že šestič predložila nov načrt zakona. Poljedelski odsek poslanske zbornice je letos spomladi več časa razpravljal in popravljal vladno predlogo in meseca junija dovršil svoje delo. Poročevalcem za zbornico je bil izvoljen slovenski poslanec Povše, ki si je pridobil mnogo zaslug pri tem delu.

Na vrsto pa je v zbornici prišlo to vprašanje šele koncem meseca novembra.

Ker hočemo v bodočem članku malo obširneje pojasniti namen in delokrog teh stanovskih kmetijskih zadrug, omenimo danes ob kratkem, da je poslanska zbornica dne 18. dec. tudi v tretjem branju odobrila načrt zakona. Stanovske kmetijske zadruge se bodo osnovala po občinah, sodnih okrajih in deželah. Član bode moral biti vsak kmečki posestnik. Deželni zbori pa bodo določili, kako naj se sestavijo posamezni odbori, za občinske, krajne in deželne zadruge.

Deželni zbori bodo imeli tudi pravico določiti, kako visoke priklade na zemljiški davek se bodo imele pobirati za razne troške pri ustanovitvi in upravi zadrug.

Ravno ta določba pa utegne oplasiti marsikaterega kmečkega posestnika. Zato je slovenski poslanec dr. Žitnik v dogovoru s svojimi tovariši predlagal, da mora država dovoliti 4 milijone kron za pokritje ustanovnih troškov. Dalje je predlagal, da naj država in dežela vsako leto dovolita primerno podporo za redne letne troške za upravo. Ta predlog pa, žal, ni dobil večine v zbornici, ker se je vlada odločno uprla. Vlada je sicer obljubila, da bode vedno podpirala to potrebno napravo, toda za sedaj si ne da vezati rok.

V istem smislu sta govorila tudi slovenska poslanca Pfeifer in vitez Berks. Konečno je bila vsprejeta resolucija poslanca Žitnika, da vlada za leto 1903 v državni proračun postavi primerno svoto v podporo zadrugam.

Poslanec Žičkar pa je predlagal, da se v raznih deželah, koder bivata dve ali več narodnostij, za vsako narodnost ustanove posebne deželne zadruge. Toda tudi ta predlog je večina zavrgla. Še češki in poljski poslanci so Slovence pustili na cedilu.

Listnica uredništva. A. P.: Vi kličete na dan spomin nesrečne šivilje. Pustite to! Hip in trebuh — to je liberalnost. — Še nekaj! „Narod“ pravi, da je Tavčarja zadela „mala kap“. Kaka je pač ta? Morda ve to tisti, ki je opazoval dr. Tavčarjevo pota v Zagrebu. Sicer se pa na to še povrnemo, ko opišemo nadrobneje „velikega gromovnika“ proti katoliškim redovom. Prav imate, ko pišete, naj dr. Tavčarju priporočamo, da kolikor mogoče malo misli na — kap, kajti to je za ljudi, ki mislijo bogve kaj so, jako neprijetna stvar, za ošabnost njegovih liberalnih slug bi bilo pa tudi jako neprijetno, ako bi se jim odkrilo, da bodo tudi njihovega prvaka prej snedli črvi, predno bo pa on premagal katoliško cerkev in osamil duhovnike. Kar se tiče Vašega vprašanja, ako je gospa dr. Hudnikova v Marijini družbi, odgovarjamo: „Ne!“ — Gg. sotrudnikom: Ker prihodnji torek ob 4. uri gg. stavci zapuste tiskarno in se vsled praznikov vrnejo še-le v petek zjutraj, prosimo gg. sotrudnike, da bi nam doneske polemične vsebine poslali kolikor mogoče že v ponedeljek ali pa v torek zjutraj. Vesele praznike! — Zagreb: Vi se čudite, da „Narod“ hoče vse utajiti, kar se v Zagrebu godi, celo potres. To prihaja od tod, ker je Streckerju Zagreb v neljubem spominu.

Tvrdka

Alojzij Persché
(pred škofijo)

naznanja, da bode njena trgovina
v nedeljo 22. t. m. od 1/2 9. do 12. ure
dopoludne odprta. 53

Vinotoč Stolni trg št. 1

bo dan pred prazniki 24. t. m.
celi dan odprt;
na božični praznik se ne bo točilo;
na praznik sv. Štefana 52
po navadi od 8. do 1. ure pop.

Za

Božič

priporoča

pekarija in slaščičarna

Jakob Zalaznik

Stari trg št. 21

najfinejše, sveže in zdravo

pekarsko in nasladno

(44) 3—3 pecivo,

razne vrste potice, rozinove, mandel-
nove, medene, in pince.

Za božič in novo leto!

Stojala za božična drevesca
in primernih daril, kakor:

drsalic, mesoreznic, tehtnic,
strojev za ribanje kruha, slad-
korja itd., možnarjev, likalov,
modelčkov, mlinčkov za kavo
ter vseh drugih v to stroko
spadajočih predmetov po jako
ugodnih cenah priporoča 51 3—1

Andr. Druškoviča nasled.

Valentin Golob

trgovina z železnino

Mestni trg št. 10.

Vedno razstavljen!

Vedno razstavljen!

Corset Paris!

Najnovejše moderne

moderce

(40) — 6 priporoča

Alojzij Persché

Pred škofijo 22.

**Največja zaloga
kožuhovine**

po najnižji ceni priporoča

Alojzij Persché

Pred škofijo 22.

(48) 4—4

Pri nakupovanju

suknenega in manu-
fakturnega blaga

se opozarja na tvrdko

HUGO JKL

v Ljubljani

v Špitalskih ulicah šte. 4.

Velika zaloga (25) — 18

suknenih ostankov.

F. P. Zajec

urar in trgovec

Ljubljana

Stari trg 28

priporoča svojo veliko zalogo raznovrstnih
švicarskih žepnih in srebrnih ur.
Nikelasta remontoar ura . . . od gl. 190.
Srebrna cilindar remontoar ura " 4".
Trgovina vseh optičnih predmetov:
očal, barometrov, termometrov, daljnogledov.
Popravila se izvršujejo natančno in z jamstvom.
Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Denarni promet do 30. sept. 1901:

K 17,006.531.88.

Stanje vlog dné 30. sept. 1901:

K 7,263.956.34.

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomejeno zavezo

Ljubljani, Kongresni trg 2, I. nadstr.

sprejema hranilne vloge od vsakega, je li njen
zadružnik ali ne, in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, ker plačuje rentni davek
iz svojega.

(43) 7—6

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 1. ure.

Rokavice

iz

tkanine, glacé in pralnega usnja
dobre vrste

(41) — 6 kakor tudi

kožice za snažiti

v različni velikosti po nizki ceni pri

Alojziju Persché

Pred škofijo 22.